

บทคัดย่อ

การเดินทางในแม่น้ำระหว่างประเทศนั้น ได้มีมาช้านานแล้ว เพียงแต่ในสมัยก่อน ก็จะเป็นเพียงเรือเล็ก ๆ และเดินเรือเพื่อขนส่งคนโดยสารหรือค้าขายเล็กน้อยเท่านั้น ซึ่งกฎเกณฑ์ในการเดินเรือก็ยังไม่มีการบัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษรเอาไว้ แต่ต่อมาได้มีการพัฒนาการเดินทางเดินเรือมากขึ้น จำนวนเรือที่เดินเรือในแม่น้ำก็มากขึ้นตามลำดับ ทำให้แต่ละรัฐร่วมมือกันในการร่างกฎเกณฑ์ขึ้นใช้บังคับกับการเดินเรือในแม่น้ำระหว่างประเทศ

การเดินทางในแม่น้ำระหว่างประเทศนั้นมีหลักการที่แตกต่างจากการเดินเรือในทะเล เพราะแม่น้ำไหลผ่านหรืออยู่ในเขตแดนของรัฐใด รัฐนั้นก็มิสิทธิเหนือแม่น้ำนั้นอย่างบริบูรณ์ รัฐนั้นก็มีความสามารถในการเดินเรือในแม่น้ำที่อยู่ในเขตแดนของตนได้ แต่ไม่สามารถจะเดินเรือผ่านแม่น้ำที่อยู่ในเขตแดนของรัฐอื่นได้ แม้จะเป็นแม่น้ำสายเดียวกันก็ตาม หากรัฐชายฝั่งที่แม่น้ำสายนั้นไหลผ่านต้องการเดินเรือผ่านในเขตน่านน้ำของรัฐอื่น ก็ต้องมาทำความตกลงกันให้รัฐที่ร่วมลงนามในความตกลงสามารถเดินเรือผ่านแม่น้ำนั้นได้ในเขตแดนของรัฐภาคีอื่นๆได้

ความตกลงเรื่องการเดินเรือในแม่น้ำระหว่างประเทศที่มีอยู่ในต่างประเทศมีอยู่หลายฉบับ และเมื่อนำมาวิเคราะห์แล้ว พบว่ามีหลักการในการเดินเรือในแม่น้ำระหว่างประเทศที่คล้ายคลึงกัน เช่น มีการให้สิทธิในการเดินเรือแก่รัฐภาคี หรือรัฐชายฝั่งแม่น้ำที่ร่วมลงนามในความตกลง มีการกำหนดสิทธิหน้าที่ต่างๆของรัฐภาคีในการเดินเรือผ่าน และรัฐภาคีเหล่านั้นต้องเคารพกฎเกณฑ์ของรัฐภาคี หรือรัฐชายฝั่งที่เป็นเจ้าของอธิปไตยในน่านน้ำที่เดินเรือผ่านด้วย เป็นต้น ซึ่งความตกลงแต่ละฉบับก็มีรายละเอียดที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับการเจรจาตกลงกันระหว่างรัฐภาคีนั้นๆ

สำหรับประเทศไทย ก่อนปี พ.ศ. 2543 ยังไม่เคยมีการทำความตกลงในลักษณะดังกล่าวมาก่อน ความตกลงว่าด้วยการเดินเรือพาณิชย์ในแม่น้ำล้านช้าง-แม่โขง (Agreement on Commercial Navigation on Lancang-Mekong River.) เป็นความตกลงฉบับแรกมีภาคีอยู่ 4 ประเทศ ได้แก่ ไทย ลาว จีน และพม่า และในความตกลงฉบับนี้ได้มีการกำหนดหลักการไว้กว้างๆ เท่านั้น ในส่วนของรายละเอียดได้มีการออกระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเดินเรือมารองรับภายใต้กรอบความตกลงฉบับนี้ 6 ฉบับ ได้แก่ ระเบียบว่าด้วยการเดินเรืออย่างปลอดภัย, ระเบียบ

เกี่ยวกับการบริหารการขนส่งทางน้ำ, ระเบียบเกี่ยวกับการบำรุงรักษาและปรับปรุงร่องน้ำเพื่อการเดินเรือ, ระเบียบเกี่ยวกับการสืบสวนและดำเนินการเกี่ยวกับอุบัติเหตุที่เกิดกับยานพาหนะทางน้ำ, ระเบียบว่าด้วยการจัดการค้นหาและช่วยเหลือผู้ประสบภัย การกู้เรือ และการเคลื่อนย้ายซากเรือ, ระเบียบทางเทคนิคว่าด้วยการตรวจเรือพาณิชย์

และยังมีร่างระเบียบอีกฉบับหนึ่ง คือร่างระเบียบว่าด้วยค่าภาระและค่าธรรมเนียมสำหรับเรือพาณิชย์ที่เดินในแม่น้ำลำน้ำข้าง-แม่น้ำโขง ซึ่งในขณะนี้ยังอยู่ในระหว่างทำการจัดทำ ยังไม่ได้มีการลงนามแต่อย่างใด

หลังจากได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ความตกลงว่าด้วยการเดินเรือในแม่น้ำระหว่างประเทศทั้งในต่างประเทศที่ไม่เกี่ยวข้องกับประเทศไทยและความตกลงว่าด้วยการเดินเรือพาณิชย์ในแม่น้ำลำน้ำข้าง-แม่น้ำโขง เมื่อมาวิเคราะห์แล้ว พบว่ามีความแตกต่างกันในหลักการอยู่หลายประการด้วยกัน ซึ่งในความตกลงว่าด้วยการเดินเรือพาณิชย์ในแม่น้ำลำน้ำข้าง-แม่น้ำโขง ยังขาดหลักการเดินเรือในแม่น้ำระหว่างประเทศที่เป็นสากลอีกหลายประการ จึงเห็นควรนำหลักการสากลที่มีใช้ในต่างประเทศเท่าที่เหมาะสมมาพัฒนาปรับปรุงความตกลงว่าด้วยการเดินเรือพาณิชย์ในแม่น้ำลำน้ำข้าง-แม่น้ำโขง โดยควรออกระเบียบเพิ่มเติม หรือปรับปรุงความตกลงว่าด้วยการเดินเรือพาณิชย์ในแม่น้ำลำน้ำข้าง-แม่น้ำโขง ให้มีหลักการทำนองเดียวกับในความตกลงว่าด้วยการเดินเรือในแม่น้ำระหว่างประเทศอื่นๆ